

Ad Eudoxiam 17

286 «Ὡς ὄρω, ἅπερ σπεύδω οἰκοδομεῖν πρὸς σωτηρίαν τῆς θεοφιλοῦς σου ψυχῆς, σὺ τὸ μᾶλλον καταβάλλαι οὐκ ὀκνεῖς. Ἐγὼ γὰρ οὐ μόνον ταύτης τῆς προσκαίρου βασιλείας ἀπολαῦσαί σε εὐχομαι ἐν γήρα πῖονι, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐπουρανίου καὶ ἀπεράντου τῶν οὐρανῶν βασιλείας κληρονόμον σε ἀναδειχθῆναι διὰ τῆς ἀγαθοεργίας σου. Ποῖαν γὰρ καύχησιν ὑπερτέραν ταύτης ἔχομεν τοῦ πᾶσι γνῶριμον γενέσθαι τὴν ὑμετέραν καλοκαγαθίαν ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ καὶ εὐπραγίᾳ βιοῦν; Ἐκπέπληγμα δὲ ἀληθῶς καὶ ἐξέστην ἀκηκῶς τῶν παρ' ὑμῶν ῥηθέντων σήμερον Θεοδωρίχῳ τῷ πατρικίῳ, ἀνδρὶ κατὰ Θεὸν ζῶντι, καθότι ὁ Θεὸς κατέστησεν ὑμᾶς δεσπότης πάσης γῆς καὶ θαλάσσης καὶ οὐ δέεται ἡ βασιλεία τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ καὶ μάλιστα μηδὲν αὐτοῦ πταίσαντος αὐτῆ. Παρακαλῶ οὖν τὴν ὑμετέραν θεοφίλειαν μηδὲν, ὧν εἶπατε αὐτῷ, ζητῆσαι παρ' αὐτοῦ, ἀλλὰ συγχωρῆσαι αὐτῷ πάντα, κελεῦσαι δὲ καὶ ἀδιαστρόφως αὐτὸν πολιτεύεσθαι, ὁ δὲ δεσπότης καὶ θεὸς ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐκτελέσαι πάντα τὰ αἰτήματα ὑμῶν εἰς τὸ ἀγαθὸν κατὰ τὸ αὐτοῦ θέλημα, φιλόχριστε. Ἔρρωσο πολλοῖς ἔτεσιν διαμένουσα τῇ πολιτείᾳ Ῥωμαίων». 287.10 «Ὡς οἶμαι, οὐ διαλανθάνει τὴν σὴν θεοφίλειαν ἢ τῶν ἐμῶν γεννητόρων εὐγένεια καὶ εὐπορία καὶ τῆς ἀξίας αὐτῶν ἢ περιφάνεια, πάλιν δὲ ὡς οὐδέποτε ἠγάπησα πλοῦτον, οὔτε ἠράσθην χρημάτων ἢ δόξης ἀνθρωπίνης, ἀλλὰ κάκεῖνοις πολλάκις συνεβούλευον ἀποκτήσασθαι τὴν τοιαύτην ματαίαν φροντίδα καὶ ἐπιμελήσασθαι τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας διὰ τῆς εἰς τοὺς πένητας μεταδόσεως, ὅπως κτήσωνται τὴν ἐπουράνιον βασιλείαν. Πῶς δὲ καὶ χρημάτων ἐπιθυμῶ αἰὲν νοουθετῶν καὶ ἐπιπλήττων ἐν ταῖς ἐξηγήσεσι τοὺς ταῦτα κεκτημένους καὶ μὴ ῥαντίζοντας αὐτὰ εἰς τὰς τῶν πενήτων χεῖρας. Ἐμοὶ γὰρ ἀρκεῖ πρὸς ἀποτροφήν ὀλίγος ἄρτος σὺν ἅλατι καὶ λαχάνοις οἰκτροῖς διὰ τὴν τοῦ σώματος ἀσθένειαν. Περὶ δὲ Θεοδωρίχου ἐσήμανας ὡς ἐσφετέρισα τὴν ὑπαρξιν αὐτοῦ εἰς ἴδιόν μου κέρδος. Τοῦτο οὖν γνωστὸν ἔστω σοι, ὡς ἐμοὶ τί ποτε οὐκ ἔδωκεν. Ἄλλ' οὔτε, εἰ ἔδωκεν, ἐλάμβανον παρ' αὐτοῦ τὸ εἶ τι οὖν. Ἄλλ' ἐκεῖνος τῷ Χριστῷ ἐδάνεισεν αὐτά, ἐνταῦθα παραθέμενος εἰς τὰς τῶν πενήτων καὶ δεομένων χεῖρας, ὅπως ταῦτα κομίσηται παρ' αὐτοῦ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι πολυπλασίονα. Εἴθε δὲ καὶ αὐτὴ τοῦτον ἐζήλωσας κενώσασα τὰ χρήματά σου εἰς τοὺς αἰωνίους θησαυρούς, ὅπου οὔτε σῆς οὔτε βρώσις ἀφανίζει, οὐ κλέπται καὶ ἐπίβουλοι διορύττειν τολμῶσι. Δέδωκε γὰρ αὐτὰ εἰς τὸ ξενοδοχεῖον τῆς ἐκκλησίας, ὅπως δι' αὐτῶν γένηται ἡ φροντίς τῶν δεομένων. Εἰ οὖν βούλει ταῦτα λαβεῖν καὶ λυπῆσαι τὸν Χριστόν, σὺ ὄψει. Πίστευε γὰρ μοι, ὅτι ἐὰν τοῦτο ποιήσης, θλίβεται κατὰ σοῦ». 289 «Ἡ μὲν φιλόχριστος πίστις καὶ διαγωγή τῶν ὑμετέρων γονέων πᾶσι κατάδηλος ὑπάρχει. Διὸ καὶ ταῖς εὐχαῖς καὶ καλοκαγαθίαις αὐτῶν ὁ Θεὸς δυσωπούμενος ἀπένειμέ σοι τὰ τῆσδε τῆς ἐπιγείου βασιλείας τὰ σκῆπτρα, ἐκδεχόμενος διὰ τῶν ἔργων σου καὶ τῆς ἐπουρανίου βασιλείας κληρονόμον ἀναδειξαί σε· πλοῦτος γὰρ καὶ δόξα καὶ περιφάνεια κοσμικὴ οὐκ ὠφελήσει ἡμᾶς ἐν τῇ φοβερᾷ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως, ἀλλ' ἢ μόνον ἢ διὰ τῶν ἔργων ἡμῶν διαγωγή.

Μὴ οὖν ἐπιλήσμων γενήσῃ τούτου, μηδὲ τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ, σαφῶς ἐπισταμένη, ὅτι ἡ πνοὴ πάντων ἡμῶν ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ ἐστὶ καὶ ὧ μὲν προστιθεῖ, ἐξ οὗ δὲ βούλεται καὶ ἀφαιρεῖ. Χοῦς καὶ σποδὸς ὑπάρχοντες μετ' ὀλίγον εἰς γῆν καταφερόμενοι ἐν σκοτεινοῖς καὶ ἀφεγγέσι χωρίοις καθὼς καὶ οἱ πρὸ ἡμῶν πάντες βασιλεῖς καὶ ἄρχοντες καὶ ἀρχόμενοι. Ἀπόβλεψον εἰς τοὺς πρὸ ὑμῶν βασιλέας. Τί μὲν ἦσαν τότε, τί δὲ νῦν γεγόνασι, σύνες· πῶς ἐφ' ἐκάστης οἱ μὲν ἐν ἀγαθοῖς μνημονευόμενοι, οἱ δὲ τὰ φαῦλα διεξεληθόντες ἐπὶ κακοῖς αἰὲ καὶ κατάραις οὐ ταῖς τυχούσαις ὑπὸ πάντων μνημονευόμενοι πλειστάκις· οὐδὲ τῶν ὀνομάτων αὐτῶν ὑπὸ

τῶν πολλῶν λεγομένων. Μιμησάτω οὖν καὶ ἡ ὑμετέρα φιλόχριστος θεοσέβεια τοὺς τὴν πίστιν τηρήσαντας ἀλωβήτως καὶ τὸν 290 καλὸν δρόμον ἐληλακότας ἐν τῷδε τῷ βίῳ διὰ τῶν ἀγαθῶν πράξεων καὶ κελεύσει ἀναδοθῆναι τῇ ταπεινῇ Θεογνώστου γυναικὶ καὶ τοῖς τέκνοις αὐτῆς τὸν ἀμπελῶνα αὐτῶν, ὃν εἶχον εἰς παραμυθίαν. Ἄρκει γὰρ αὐτοῖς ἡ καταλαβοῦσα αὐτοὺς θλιψίς καὶ συμφορά, ἐκείνου μὲν ἐν ἐξορίᾳ τετελευτηκότος, τῆς δὲ ὑποστάσεως αὐτῶν πάσης ἀφαιρεθείσης. Ναί, παρακαλῶ σε λῦσαι πρὸς αὐτὴν τὴν μνησικακίαν σου μεμνημένη τοῦ σωτῆρος ἐν Εὐαγγελίοις παρακελευομένου ἡμῖν μὴ ἐπιδύναται τὸν ἥλιον ἐπὶ τῷ παροργισμῷ ἡμῶν. Πάλιν δὲ αὐτοῦ διαρρήδην πρὸς τὸν πλούσιον ἐκείνον ἀποτεινομένου καὶ λέγοντος: Ἄφρον, τῇ νυκτὶ ταύτῃ τὴν ψυχὴν σου ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ, ἃ δὲ ἠτοίμασας, τί νί ἔσται; Μὴ συγκαταβήσεται ἡμῖν ἐν τῷ Ἄδῃ γλυκύτης καρποῦ ἀμπέλου ἢ ἠδύτης σύκων ἢ λιπότης ἐλαίου ἢ χρημάτων καὶ κτημάτων περιουσία καὶ δόξα ἀρχῆς; Οὐχὶ πάντα παρεῶντες ἀπερχόμεθα τῶν ἐνταῦθα γυμνοὶ καὶ ἀπροστάτευτοι; Οὐκοῦν τούτων πάντων μνημονεύουσα ἐπίτρεψον ἀναδοθῆναι τὸν ἀμπελῶνα, ἵνα εὖ σοι γένηται ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως». 295 «Οὐκ οἶμαί σε, τέκνον πνευματικόν, ἀγνοεῖν ὡς αἰ ὑπὸ Θεοῦ τεταγμέναι κατὰ τὸν ἀπόστολον ἐξουσίαι οὐχ ὥστε ἐξεῖναι ἀδικεῖν, ἀλλ' ὥστε διορθοῦν τοὺς ἀδικοῦντας ἐτάχθησαν καὶ πρὸς τὸν ἔννομον καὶ δίκαιον βίον ἐνάγειν διὰ παντὸς καὶ ρυθμίζειν τὸ ὑποχείριον· ὅπερ τῆνικαυτα κατορθοῦσθαι μάλιστα εἴθωθεν, ὀπηνίκα πρῶτοι τῶν ἄλλων οἱ τὰς ἀρχὰς ἐγκεχειρισμένοι αὐτοὶ τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς ἀντιποιοῦμενοι φαίνονται· φιλεῖ γὰρ ὡς τὰ πολλὰ πρὸς τὸ ἄρχον συνδιατίθεσθαι πως καὶ τὸ ἀρχόμενον.

Ἐπεὶ οὖν καὶ ὁ Θεοδώριχος ὁ πατρίκιος μηδὲν μηδέποτε τῷ ὑμετέρῳ κράτει προσεπταικῶς κατὰ τοὺς προσκεκρουκότας καὶ αὐτὸς τῇ τοῦ Θεοῦ τὰ νῦν ἐκκλησίᾳ προσπέφυγε μηδὲν ἀδίκως παθεῖν ἐξαιτούμενος, πληρωθῆναι τούτῳ παρ' ὑμῶν τὴν ἐξαίτησιν ἀξιῶ καὶ μὴ 296 θελῆσαι τὸ τῆς βασιλείας ἀνενδεῆς εἰς ἔνδειαν ἐνὸς τῶν ὑπὸ χεῖρα κατενεγκεῖν γῆς ἀπάσης καὶ θαλάσσης διακρατούσης. Οὕτω γὰρ ἔμπρακτοι τῆς ἀρετῆς ἀναφανέντες διδάσκαλοι διὰ τῆς ἐντεῦθεν περὶ τὴν βασιλείον ἀρχὴν εὐπραγίας καὶ τῆς ἐκεῖθεν βασιλείας ἀξιωθήσεσθε. Ἐρρωσὸ μοι καταλύφω, ἐνδοξοτάτῃ βασίλισσα, βασιλικῷ φρονήματι τὴν ἀλουργίδα κατασεμνύνουσα». «Οἶμαί σε μὴ ἀγνοεῖν, ὦ τέκνον», γεγράφηκεν, «ὡς ἐπιδόξων καὶ πλουσίων υἱὸς ἐγενόμην ἐγὼ καὶ πάντα ταῖς τῶν πενήτων χερσὶν ἀποδόμενος μόνῳ Χριστῷ ζῆν εὐχομαι καὶ πλουτεῖν ὃ καὶ ὑμᾶς ποιεῖν καὶ πάντας τοὺς εὐσεβεῖς ἀδιαλείπτως παρακαλῶ. Τοῦτο καὶ Θεοδώριχος διεπράξατο ἐμοὶ μὲν οὐδὲν δεδωκῶς (οὐδὲ γὰρ, οὐδέ, εἰ ἐδίδου, ἔλαβον 297 ἄν), ἀλλὰ διὰ τῶν πενήτων Χριστῷ τῷ βασιλεῖ τῶν βασιλέων παρεσχηκῶς. Οὐ μόνον οὖν ὁ πεπράχαμεν καὶ συνεβουλευσαμεν, ἀλλὰ πλεον τι σὺν Θεῷ κατωρθωκότες αὐτοὶ τὸ πολλῷ καταδεέστερον καὶ τὴν ἐσχάτην ἐπέχον τάξιν τῆς ἀρετῆς ἐδιδάξαμεν. Ἡμεῖς μὲν γὰρ πρὸς τὸ τῶν ἀλλοτρίων ἀποσχέσθαι καὶ τὰ οἰκεία τοῖς ἐνδεῶσι προήκαμεν· σὲ δὲ τῶν οἰκείων ἐχομένην τῶν ἀλλοτρίων ἀφίστασθαι ὡς ἀγαθοὶ νενουθετήκαμεν σύμβουλοι. Πρὸς μέντοι τὸ πάντες ἐσμὲν εἰς τὸ νουθετεῖν σοφοί, τούναντίον ἐγὼ γε φαίην ἄν, ὡς οὐδεὶς ἐστὶ κυρίως σοφός, εἰ μὴ μόνος ὁ χάριν σοφίας παρὰ Θεοῦ εἰληφώς, πῶς δὲ καὶ ἀμαρτάνοντες οὐ γινώσκομεν, ἀπαραλογίστου πᾶσι τοῦ τῆς συνειδήσεως κριτηρίου τυγχάνοντες; Πλὴν «Μακάριος», κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον, «ὁ μὴ κρίνων ἑαυτὸν, ἐν ᾧ δοκιμάζει» ... 503 Τοῦ ἐν ἀγίοις Χρυσσοστόμου πρὸς τὴν βασίλισσαν Εὐδοξίαν περὶ τοῦ ἀμπελῶνος τῆς χήρας Ὁ μὲν θεὸς πάσης ὡν φύσεως δημιουργὸς πάσης κατ' οὐσίαν ὑπερανέστηκεν ἐξουσίας καὶ κυριότητος· ἄνθρωποι δὲ πάντες ἴσοι, κἂν ὁ μὲν ἄλλου, ὁ δὲ ἐτέρου προέχειν δοκῇ. Καί σοι τοίνυν τὰ σκῆπτρα τῆς βασιλείας ἀπένειμεν, οὐχ ἵνα σαυτὴν τῶν ἄλλων ὑπερέχειν νομίσης, ἀλλ' ἵνα ἰσονομίαν τῷ κοινῷ καὶ δικαιοσύνην βραβεύης· δόξα γὰρ καὶ πλοῦτος καὶ περιφάνεια κοσμικὴ οὐκ

ώφελήσει ὅλως ἡμᾶς ἐν τῇ φοβερᾷ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως, ἀλλ' ἢ μόνον ἢ τῶν ἐντολῶν φυλακῆ, τὴν τῶν ὀρθῶν δογμάτων ἐπαγομένη συντήρησιν. Ὡν αὐτὴ μὴ ἐπιλήσιμων φανῆς, μὴ τὸν τοῦ θεοῦ φόβον τῆς σῆς ἀπώση ψυχῆς ἐπισταμένη σαφῶς ὡς ἡ πνοὴ πάντων ἡμῶν ἐν ταῖς αὐτοῦ χερσίν ἐστὶ καὶ ᾧ μὲν προστίθησιν ἔτη ζωῆς, ἐξ οὗ δὲ βούλεται, ἀφαιρεῖται. Ἐγὼ γάρ, φησίν, ἀποκτενῶ καὶ ζῆν ποιήσω καὶ τίς ὁ τῶν ἐμῶν χειρῶν ἐξαιρούμενος; Φοβερὸν δὲ τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας θεοῦ ζῶντος. Χοῦς καὶ σποδὸς τυγχάνομεν πάντες ἄνθρωποι, ἄνθος χόρτου καὶ κόνις, σκιά, καπνὸς καὶ ἐνύπνιον καὶ ζῶμεν οὐ ζῶντες· ἐξ οὗ γὰρ τό· γῆ εἶ καὶ εἰς γῆν ἀπελεύση κατὰ πάσης ἡμῶν ἐξηνέχθη τῆς φύσεως. Τὴν θνητότητα πάντες καὶ τὴν φθορὰν ἄρδην ἡμφιασάμεθα καὶ κοινῇ πάντες ἤδη τετελευτήκαμεν καὶ ὁ μὲν σήμερον, ὁ δὲ αὔριον τελευτᾷ. Ἐκ γῆς γὰρ προελθόντες εἰς γῆν ἄλλιν μετ' ὀλίγον καταφερόμεθα, βασιλεῖς τε καὶ ἰδιῶται, ἄρχοντες καὶ ἀρχόμενοι. Ἀπόβλεψον τοιγαροῦν εἰς τοὺς πρὸ ὑμῶν βασιλεύσαντας καὶ ἀναλόγισαι τί μὲν ἦσαν τότε, τί δὲ νῦν γεγονός 504 σι. Σύνες πῶς οἱ μὲν τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντες ζῶντές τε καὶ μετὰ θάνατον μακαρίζονται καὶ κατὰ τὴν τῆς ἀνταποδόσεως ἡμέραν εἰς ἀνάστασιν ζωῆς ἐκπορεύονται, οἱ δὲ τὰ φαῦλα πράξαντες κἀνταῦθα παρὰ πάντων ἀραῖς τε καὶ δυσφημίαις ἀείποτε βάλλονται καὶ εἰς ἀνάστασιν οὐκέτι ζωῆς ἀλλὰ κατακρίσεως ἐξάνιστανται. Μιμησάσθω τοίνυν καὶ ἡ ὑμῶν θεοφίλεια τοὺς τὴν πίστιν ἀλωβήτως τηρήσαντας καὶ τὸν καλὸν δρόμον τῶν ἐντολῶν διανύσαντας. Καὶ τῇ ταπεινῇ γυναικὶ Θεογνώστου καὶ τοῖς αὐτῆς τέκνοις τὸν αὐτῶν ἀμπελῶνα ἀπόδοτε. Ἄρκει τούτοις τὰ φθάσαντα λυπηρὰ· μὴ ἐπιτεινέσθω τὰ δεινὰ μηδὲ ἐπὶ πλέον προβαινέτω τὰ θλιβερά. Ναί, παρακαλῶ λῦσον αὐτοῖς ἐν τάχει τὴν ἐπικειμένην ὀδύνην καὶ συμφορὰν μεμνημένη τοῦ Σωτῆρος ἐν εὐαγγελίοις παρακελευομένου ἡμῖν μὴ ἐπιδύναι τὸν ἥλιον ἐπὶ τῷ παροργισμῷ ἡμῶν.

Πάλιν δὲ πρὸς τὸν πλούσιον ἐκεῖνον ἀποτεινομένου καὶ λέγοντος· ἄφρον, ταύτη τῇ νυκτὶ τὴν ψυχὴν σου ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ, ἃ δὲ ἠτοίμασας τίνοι ἔσται; Τί ὠφελεῖται ἄνθρωπος, ἐὰν τὸν κόσμον ὅλον κερδήσῃ καὶ ζημιωθῇ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ; ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ; Μὴ συγκαταβήσεται ἡμῖν ἐν τῷ ἄδῃ γλυκύτης καρποῦ ἀμπέλου ἢ ἠδύτης σύκων ἢ λιπότης ἐλαίου ἢ χρημάτων περιουσία καὶ δόξα ἀρχῆς; Οὐχὶ πρὸς φθορὰν καταλήγει πᾶσα ἀνθρώπου σπουδῆ; Οὐχὶ πάντα καταλιμπάνοντες ἀπερχόμεθα γυμνοὶ τῶν ἐνταῦθα καὶ ἀπροστάτευτοι; Τούτων οὖν ἀπάντων μνημονεύουσα ἐπίτρεψον ἀποδοθῆναι τὸν ἀμπελῶνα, ἵνα εὖ σοι ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως γένηται. 507 Τοῦ Χρυσοστόμου πρὸς τὴν Εὐδοξίαν Οἶμαι, τέκνον εὐσεβές, μὴ ἀγνοεῖσθαί σοι ὅτι χρημάτων, εἴ γε δὴ καὶ ἐβουλόμην αὐτὸς ἔχειν, εἰργόμην οὐδὲν πατράσι. Καὶ ἐχρησάμην μεγάλα τε δυναμένοις καὶ πολλὰ κεκτημένοις. Ἄλλ' ἐκὼν ἐξέστην τοῦ πλούτου τοῖς δεομένοις τὸ πρᾶγμα ἠκιστα λογισάμενος ἑμαυτῷ εἶναι φροντίδος ἄξιον. Πῶς οὖν, (φύλ. 154) ἃ κατὰ πολλὴν τε αὐτὸς τὴν σπουδὴν ἀπεθέμην καὶ τῶν κοινῶν πᾶσι καταφρονεῖν συμβουλεύω, τούτων νῦν οὐκ ἠσχύνθην ἂν ἐπιθυμητῆς φαίνεσθαι;